

Cerkveni Glasbenik

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 5 kron,
za cerkve ljubljanske škofije 4 krone, za dijake 3 krone.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

Razna mnenja o kvilizmi.

(Fr. Ferjančič.)

(Konec.)

Ko smo si ogledali doslej že mnenja več odličnih benediktincev, oglejmo si sedaj še mnenje znamenitega jezuita P. Ant. Dechevrens (beri Deševran), ki je umrl leta 1912. v Genfu, bil dlje časa kapelnik v jezuitskem kolegu v Parizu, na to profesor teologije in filozofije na katoliški univerzi v mestu Angers (beri Anže), pozneje pa se je v Parizu posvetil izključno historičkim študijem zlasti na polju gregorijanskega korala in starih nevm. Zapustil je v rokopisu tudi razpravo o olupševalnih notah gregorijanskega korala, iz katere je posamezne odstavke — pomnožene z lastnimi dodatki — objavil znani ameriški jezuit in skladatelj p. Ljudevit Bonvin (beri Bonven) v nemškem cerkvenoglasbenem listu „Caecilienvereinsorgan“ l. 1912. Na strani 147. in dalje se obravnava v tem listu tudi kvilizma.

P. Dechevrens trdi, da gledé kvilizme se pač vsi avtorji ujemajo v tem, da imenujejo kvilizmo tresočo nevm („vox tremula“) in pa nevm, ki se giblje stopnjema („gradatus“, „neumae gradatae“). Le tega nam ne povedó jasno, na kakšen način se pri kvilizmi izraža to tresenje glasu.

Primeroma najbolj jasno govori o kvilizmi Janez de Muris, ki pa je živel že v precej pozni dobi, namreč v 14. stoletju. Ta slavni glasbeni teoretik piše: „Kvilizma znači upognjenje (Biegung, Windung) ter obsega tri ali več malih not, ki postopajo — menjaje se — navzgor in navzdol, ali pa nasprotno.“

Potemtakem bi si to gregorijansko olupšavo vtegnili misliti nekako tako-le:

Kvilizma s tremi notami

Kvilizma s štirimi notami

Zgorenja razlaga Janeza de Muris — meni p. Dechevrens dalje — se ne more lahko tolmačiti na drugačen način, kajti v njegovem tekstu

ni govora o celi skupini, temveč edino le o srednji noti, o pravi kvilizmi. Ta način, da se od nižje note prehaja s pomočjo malih, vmes ležečih olupševalnih not k drugi, za terco ali kvarto višji noti, je v glasbi splošno znan; to je bilo v raznih oblikah vedno v navadi in se popolnoma ujema s kvilizmo.

Praktično kajpada — piše nadalje p. Dechevrens — se da kvilizma, ako se hoče, nadomestiti tudi z navadnim skandikom ali podatom; olupšava tedaj izgine, vendar pa se ne sme trditi, da je to prava kvilizma.

Tako sodi o kvilizmi p. Dechevrens. Mimogredé omenjam, da Dom Pothier meni v že citirani knjigi „Der gregorianische Choral“ (stran 91.), da se Janez de Muris v tem vprašanju oddaljuje od tradicije ter da napačno zaznamuje z besedo „kvilizma“ skupini „porrectus“ in „torculus“. Toda p. Dechevrens — kakor smo ravnokar videli — je drugačnega mnenja, in res ni pravega vzroka, zakaj bi mislili, da tako učeni glasbeni teoretik, kakoršen je bil Janez de Muris, ni znal ločiti kvilizme od drugih notnih skupin.

Mnenju učenega p. Dechevrensa se zelo približuje najnovejše mnenje o kvilizmi, ki ga je priobčil naš gospod Anton Foerster v letošnji skupni 2. in 3. številki graškega lista „Anzeigebblatt für Kirchenmusik, Orgelbau und Glockenkunde“. Deloma po tem listu, deloma po ustnem razgovoru z g. Foersterjem samim podajam tu njegovo mnenje o kvilizmi.

Pred vsem je tudi on prepričan, da kvilizma ne more pomeniti enega samega tona, temveč celo skupino treh tonov. Ako bi se s kvilizmo izražal le en ton, čemu potem tako izredno, komplicirano znamenje? Saj vendar pozna koralna notna pisava (tudi vatikanska) „semibrevis“ in še manjše note. Ako bi torej kvilizma pomenjala le eno noto kratke vrednosti, bi tjakaj postavili „semibrevis“ in peli namesto . (G. Foerster se tu naslanja na teorijo medicejskega koral, kjer so razločevali longo, brevis in semibrevis. Da so benediktinci to razdelitev popolnoma zavrgli, je znano; gl. Johner „Neue Schule des greg. Choralgesanges“ 1913, stran 11. in 18., ali Birkle „Katechismus des Choralgesanges“ 1903, stran 47.)

Nadalje se g. Foerster sklicuje na etimologični pomen grške besede „kvilizma“, s čimur se naznanja „valjanje“. Kaj pa se „valja“, ako se poje en sam ton in še ta na lahno in kratko?

G. Foerster trdi dalje, da je znamenje za mordent (↖) in za trilček (↗), kakor se dandanes rabi v moderni glasbi, nastalo iz starega znamenja za kvilizmo. Kvilizma, ki ima večkrat poševno lego, s čimur se pač zaznamuje valjanje, je zobčasta ali žagasta nota, ki ima navadno tri male zobke zgoraj in spodaj. Ti trije zobki — tako meni g. Foerster — kažejo pač, kako je treba proizvajati kvilizmo. Pozor na to, kako gre notna oblika od prvega zobka proti sredi v nižavo, da se na to zopet povzdigne k zadnjemu zobku! Ali ne vidimo tu današnjega znamenja za mordent (↖ = ↗)?

V moderni glasbi se loči trilček (Pralltriller) ↖ od mordenta ↗ v pisavi po tem, da gre po sredi mordenta drobna črtica, v proizvajanju

pa po tem, da jemlje trilček pomožno noto od zgoraj, mordent pa od spodaj. V koralu ima kvilizma pomožno noto vedno le od spodaj, ker je to samo ponavljanje prejšnje note, torej se proizvaja vedno kot mordent, četudi se dandanes kvilizma v moderni transpoziciji zaznamuje s znamenjem za trilček ~.

Torej koralna kvilizma se glasi:

Moderna kvilizma pa:
(trilček) (mordent)

V glasbeni zgodovini — tako nadaljuje g. Foerster — stoji kvilizma kot prvotna oblika za mordent; v moderni glasbi pa se navadno preje razlaga trilček s pomožno noto od zgoraj. Ako gremo še nekaj stoletij nazaj, najdemo tudi med nevmami neko posebno znamenje za kvilizmo, ki kot nekaka petlja veže navadno tri male pike ali obročke, kar bi vtegnilo zopet značiti zgoraj navedeno obliko treh kvilizminih not.

G. Foerster pravi dalje, da je pregledal cel novi „Graduale Romanum“, a da se kvilizma po njegovem načinu povsodi lahko in blagoglasno proizvaja.

Kako lepo se glasi n. pr. kvilizma ob sklepu evangelija:

in re - - gna coe-ló-rum!

V orgelski partituri ni potrebno, da bi se kvilizmino proizvajanje izpisalo; dà, kvilizme niti igrati ni treba; zadostuje, da jo pevec sam poje, orgle pa mu sledé le z enim tonom.

G. Foerster je izpisal tudi nekaj kvilizminih zgledov iz najnavadnejših koralnih spevov, ki jih hočemo tu navesti. Pri tem opozarja, da je treba zadnjo noto pred kvilizmo nekoliko poudariti in zategniti; kvilizma sama naj se poje na lahno in nekoliko hitreje, s takoj prvo noto za kvilizmo pa naj se nadaljuje v navadnem, recitativnem ritmu.

Asperges.

Dó - mi - ne. et. mi - se - ri - cór - di - am.
sae - cu - ló - rum.

Vidi aquam.

o - mnes. fa - cti sunt. Al - le - - lú - ja.

Libera.

ter - ra. i - gnem.

Pange lingua.

Cor - po-ris.
ve - ne-re-
laus et ju-

Te Deum.

Te De - um lau - dá - mus.

Gloria Patri

VII. toni ad Introitum.

sae-cu - ló-rum.

Ne da se tajiti, da se tako, kakor predlaga g. Foerster, more kvilizma peti na zelo lahek način in to celo v zborovem petju. Urednik omenjenega lista „Anzeigebblatt“, glasbenemu svetu dobro znani benediktinec p. Mihael Horn sam piše, da so izvajanja g. Foersterja vredna vsega upoštevanja; tudi on sam se pridružuje njegovemu mnenju, da se namreč kvilizma pravilno proizvajata kot preprosti trilček s pomožno noto od spodaj: $e, d, e, f - h, a, h, c.$

Ako nam sedaj Bog obudi še kakega cerkvenoglasbenega historika, kateremu bi se posrečilo na podlagi rokopisov nepobitno dokazati, 1.) da je dandanašnji trilček (oziroma mordent) nastal res iz stare kvilizme, in 2.) da se je to znamenje v starih časih kot kvilizma proizvajalo ravno tako, kakor se proizvajata dandanes kot mordent, potem bi se moralo mnenje g. Foersterja splošno sprejeti kot edino pravo. S tem pa ni rečeno, da bi se ne mogli tudi brez takega nepobitnega dokaza iz praktičnih razlogov zediniti ter kvilizmo proizvajati po teoriji g. Foersterja.

Končno bodi dovoljeno, da izrazim o kvilizmi še jaz svoje mnenje, katerega seveda nikomur ne usiljujem.

Ko sem premišljal raznovrstna razlaganja o kvilizmi, se mi je čedalje bolj jasnilo, da so nekdanj morali kvilizmo v raznih dobah in raznih krajih različno proizvajati. V tem mnenju me zlasti potrjuje že citirani stavek Janeza de Muris, v katerem nam opisuje kvilizmo kot skupino treh ali več not, „ki postopajo — menjaje se — navzgor in navzdol, ali pa nasprotno.“ Iz tega je razvidno, da kvilizma ni obsegala vedno le treh not, ampak včasih tudi več; isto tako je razvidno, da se kvilizma ni proizvajala vseskozi po enem načinu, ker Janez de Muris govori tudi o drugačnem, prvemu nasprotnem načinu.

Kvilizma je bila olupševalna nota in zelo verjetno je, da te olupšave niso proizvajali povsodi na enak način, zlasti ker so rabili za ta glasbeni okrasek eno samo precej nedoločno znamenje, ki pa je pomenjalo tri ali celo več not. Ako je isto znamenje obsegalo tri in več not, ne da bi znamenje samo natančneje določevalo, katere so te note, skoro ni bilo drugače mogoče, kakor da so to skrivnostno znamenje v raznih krajih in

dobah začeli različno tolmačiti in proizvajati, in to tem bolj, ker niso imeli o kvilizmi nobenega natančnega ter popolnoma jasnega opisa in navodila, kakor ga žal tudi še dandanes nimamo.

Kdor se ne more sprijazniti z eno ali drugo gorenjih teorij, mu navetujem, naj se oprime navodila, ki mu ga gledé kvilizme daje Vatikan sam. V vatikanski izdaji novega „Graduale Romanum“ beremo na strani XI. pod 5. točko o kvilizmi to-le:

„Alia existit nota tremulae vocis, id est quilisma; quae etiam supervenit in cantu tamquam „flos melodicus“, et dicitur nota volubilis et gradata. Qui has exprimere voces tremulas ac volubiles non didicit, vel in his exercitatus non solus cantat, simpliciter ictu quasi mordaciori feriat notam quae quilisma praecedit, ut subtilior fiat sonus ipsius quilismatis, potius quam velocior.“

Po slovensko bi se to glasilo: „Je še druga nota tresočega glasu, namreč kvilizma, ki se tudi nahaja v petju kot ‚melodična cvetka‘ ter se imenuje ‚nota volubilis et gradata‘. Kdor se teh tresočih in gibkih glasov ni učil, ali — če je sicer v njih izurjen — pa ne poje sam, naj kar z ostrejšim naglasom poudari zadnjo noto pred kvilizmo, kvilizmo samo pa naj poje rajši šibkeje kakor hitreje.“

Kdor se ravna po tem pravilu, ne proizvaja sicer kvilizme, te „melodične cvetke“ tako, kakor so jo proizvajali prvotno, vendar ravna v zmyslu Rima samega, in to je dovolj.

O disonanci.

—jk—

Nihče naj ne misli, ko zagleda naslov, da je neprimerno ali celo nepotrebno govoriti o predmetu, o katerem se ravno nameravamo nekoliko bolj natančno pomeniti. Neprimerno bi kdo mislil, da je tako razmotrivanje v listu, dasi glasbenem, ki pa ima v prvi vrsti praktičen namen, namen ne govoriti preveč o teoriji sami, od katere večina nima mnogo, temveč podajati nasvete in navajati zglede, po katerih se takoj, po poti brez ovinkov, doseže uspeh. Ali dobe se, ki imajo pa prav nad takimi stvarmi veliko veselje in užitek, bodisi da so že po svoji naravi bolj nagnjeni k teoretičnim spekulacijam, bodisi da hočejo tudi oni o tem kako besedo govoriti, kar je nemogoče, če z zadevo niso na jasnem; v vsaki debati se pokaže zanimanje za stvar, ne v vsaki pa tudi razumevanje stvari. Sicer pa predmet v naši obliki ne bo preveč teoretičen, ogle dati si hočemo vso zadevo predvsem od njene praktične strani. Tudi nepotrebno bi se morda zdelo komu razlagati take reči, o katerih si more narediti že vsakdo sam sodbo, o katerih sodi najzanesljivejši in tudi najopravičenejši sodnik, sluh (kot čut) sam. Ugovor v tej obliki bi bilo res težko zavriniti, ali le tedaj, če bi bila sodba pridobljena na tak način nekaj medsebojno, splošno in objektivno veljavnega. Toda ravno to je, kar nas loči v različne tabore. Enemu se zdi lepo to, kar se zdi drugemu ne le

ne lepo, marveč naravnost grdo. Mnenja o eni in isti pesmi so včasih tako diametralno si nasprotujoča, da bo vsaka beseda v tem pogledu vse drugo preje kakor nepotrebna. Kdor bi še kaj dvomil, temu povem v vreden premislek, kar sem slišal in doživel. Na koru je prišlo v repertoar nekaj novega. „Danes bomo peli zelo lepo pesem“, je bilo slišati; „krasna pesmica“, „srčkana pesmica“ etc. je bila ob enem skrajna reklama (za res nevredno stvar! Same so mi prišle na um besede: Ganz kleine Menschlein, Leute vierten, fünften und sechsten Ranges bedenkt man mit Ausdrücken, daß man sich nur fragen muß: welche Worte bleiben dan für die Großen? Fr. W. Foerster), tako da si v razmerah mogel in moral pričakovati vsaj nekaj dovršenega. Toda nič tega! Taka hvala, in nazadnje ridiculus mus! Vse skupaj kakšna neslanost (čisto po etimologiji!) in neokusnost! Spričo tolike aberratio gustus si se moral resno vprašati: ali je to še napredek? ali je vse početje sploh hiše božje dostojno? Tako naprej pomeni preje nazaj nego naprej! In tukaj ne pomaga vse nič, naj pesmica privatno še tako ugaja, kar je očitvidno zanič, ne bo bolje, če še tako hvalimo. Če bi si vzeli vsaj našo „Cecilijo“ za zgled in merilo, kaj se spodobi za cerkev in kaj ne. In končno, čemu vlačiti na dan brez potrebe staro, vrhutega še tujo šaro, ki je že davno zaslužila svoj pokoj.¹⁾

Odveč bi bilo izgubljeni besede o reči, ki je prodrla, o problemu, ki je, če ne teoretično, praktično pa gotovo rešen; neštete skladbe to dokazujejo. Vseeno pa je treba, kakor smo videli, še mnogo pojasnila in luči²⁾ ravno v tej zadevi, ki je merodajna za pravo umevanje moderne glasbe. Iz nezadostnega poznanja ravno se rode pomisleki in predsodki, ki stvari škodujejo in ovirajo njen nadaljni razvoj; boj postane lahko načelen in nasprotja vedno ostrejša. Da bi razpršil ali vsaj omajal pomisleke, ki izvirajo iz napačnega mnenja o disonanci, je namen pričujočih vrstic.

Mnenje ali sodbo, ki si jo enkrat naredi človek o kaki stvari, bo nerad spremenil. Prvi utisi in prve predstave so temelj vsem nadaljnim; če so te prave in trdne, bodo tudi vse naslednje, če so pa že te zmotne in nejasne, koliko bolj še vse nadaljne. Pot, če si jo že v začetku zgrešil, boš težko in s trudom zopet našel. O grškem pesniku in muziku, Timoteju iz Mileta (446—357 pred Kristusom), pripovedujejo, da je zahteval od tistih učencev, ki so se že pri kakem učitelju učili glasbe, dvojen honorar, češ da ima s takimi dvojen trud: najpreje namreč jih mora odučiti vsega napačnega, potem šele se začne pravi pouk. Iz tega je razvidno, da je smer, začrtana pod vplivom prvega pouka, odločilna za ves nadaljni napredek in za vse nadaljnjo izpopolnjevanje. Zato je največjega

¹⁾ Prepričan sem, da je še marsikdo, ki z menoj soglaša. Vendar ta moja sodba je bila in je popolnoma zasebna, čisto privatissima, ker se spodobi, da je človek v takih stvareh skrajno liberalen, da svojih misli ne vsiljuje na tako neprijeten način, kakor „krasna, srčkana pesmica“, drugim, ki imajo ravno tako pravico imeti svoje.

²⁾ Te dolžnosti si je „Cerkveni Glasbenik“ v polni meri svest. Kot činitelj, katerega je treba upoštevati, smatra svojo nalogo za popolnoma resno, bolj mogoče še, kakor kaže ta dopis v „Cerkvenem Glasbeniku“, l. 1915., str. 23—26.

pomena, da se polaga takoj izpočetka največja važnost na pravo umetniško izobrazbo, da se ne razvaja, temveč vzgaja; da se mlado srce, popolnoma prosto še in neodločeno, odloči za pravo in v resnici, ne samo navidezno lepo. Tako se bo izobrazil okus, kakršen je potreben za umevanje globlje produkcije. Glasbe same, predvsem cerkvene, ne bomo smatrali samo za prijetno lepo umetnost in neogibno potreben del liturgije, temveč za znanilko velikih reči in oznanjevalko slave božje! In to je gola resnica, ne samo obrabljena fraza. Naravnost čuditi se moramo in obenem navduševati, če slišimo v tem pogledu še dokazilne in nič manj bodrilne besede sv. Avgušтина: „Zato je naklonil Bog v svoji neskončni darežljivosti z umskim življenjem obdarjenemu človeku glasbo, da bi ga tudi ta spominjala njegovega vzvišenega namena in ga tako vodila do višjih ciljev!“¹⁾ In dalje: „Umetnik pesni, če že ta ve, kako naj v nastopajočih in drug drugemu umikajočih se zvokih (tonih) umeri in razdeli posamezne glasove, da se bo pesen v prijetnem toku in umnih prehodih lepo glasila, koliko bolje zna to šele Bog, čigar modrost, ki je ustvarila vse, oddaleč presega vsako umetnost: čudovita pesen, večičastna himna, v kateri vsa bitja in vse stvari v mogočnem slavošpevu in najlepši harmoniji družijo svoje glase, je veseljstvo!“²⁾

Če bi imeli to dvoje naši skladatelji in reproducentje vedno pred očmi, kako bi potem napredovalo slovensko cerkveno petje, kako vsa druga in nova bi postala njegova vsebina!

Velika nevarnost z etičnega stališča za pravo umetnostno izobrazbo preti od one enostranske estetične vzgoje, ki naredi človeka nesposobnega za vsak nadaljni napredek, za vsako samostojno izražanje, izobrazba, ki vcepi tendenco in potrebo po zgolj navidezno in čutno lepem ter zamori in zatopi vsako višjo in plemenitejšo misel. Ljudje s tako razvajenim in omehkuženim naziranjem nimajo sposobnosti in še manj seveda moči, da bi v lastni duši harmonizirali neprijetne utise življenja in jih spravili v sklad s samim seboj. In ker ne morejo in ne marajo prenesti in premagati najmanjših neskladnosti, ki so v nasprotju z njihovim življenjem, se razvije v njih polagoma nekak odpor in nesmisel za pomoč in sočutje trpečega bližnjega. Življenje ljubijo in poznajo le od svetlih, solnčnih strani, od senčnih, temnih se obračajo proč z boleznim vzdihom. To so vsi veliki kristjani dobro spoznali in umeli, kako velika ovira na poti do popolnosti so taki „estetični živci“, ki se vznemirjajo ob vsaki, še tako nez-

¹⁾ Unde musica, id est scientia sensusve bene modulandi, ad admonitionem magnae rei etiam mortalibus rationales habentibus animas Dei largitate concessa est. (S. Augustini Epist. 166., c. 5.).

²⁾ Unde si homo faciendi carminis artifex novit quas quibus moras vocibus tribuat, ut illud quod canitur decedentibus ac succedentibus sonis pulcherrime currat ac transeat: quanto magis Deus, cuius sapientia, per quam fecit omnia, longe omnibus artibus praefenda est, nulla in naturis nascentibus et occidentibus temporum spatia, quae tanquam syllabae ac verba ad particulas huius saeculi pertinent, in hoc labentium rerum tanquam mirabili cantico, vel brevius vel productius, quam modulatio praecognita et praefinita deponit, praeterire permittit! (S. Augustinus I. c.).

natni, dasi naravni disonanci. O sv. Elizabeti n. pr. se pripoveduje, da je stregla najrajše bolnikom, obdanim z najgnusnejšimi ranami in sicer zato, da bi zatajila in popolnoma premagala v sebi ono mehkužnost, ki išče in ljubi samo, kar je lahko in prijetno, nasprotno pa se vznemirja in zgraža nad vsem, kar žali za bol in neprikupljivo zunanost neobčutno rahločutnost. (Prim. Fr. W. Foerster: Schule und Charakter, str. 38 in 39).

Pa tudi sicer, neupoštevajoč etični moment, se mora vršiti umetnostna vzgoja v pravih mejah. Treba je, izvaja omenjeni pedagog, da zatreto ono čutnost in mehkužnost, ki išče v umetnosti le zunanjega čutnega mika in ki je nesposobna participirati na resničnem delu umetnika, ki je vendar čin premage, triumf duha nad materijo. Do te se povzpne umetnik zato, ker je tragično stran življenja bolje spoznal nego mi. Kdor ne more slutiti in občutiti Beethovnovе boli in vse v njej izražene demonske bolesti človeštva, tudi ne more umeti heroične moči premage, ki je v tonih izražena, ne pojmiti končne osvoboditve in končnega poveljanja kot odgovor na celo tragično življenje, temveč uživa harmonije le pasivno, čutno in na zunaj, ne pa kot človek, ki se bori in hoče naprej! Prava umetnostna vzgoja je ona, ki nas usposobi, da se udeležimo velikega umetnikovega čina premage, ki oživi materijo, premaga usodo in združi sovražna nasprotstva življenja. Neharmonična razmerja harmonizirati, podrejena nagnenja obvladati, nasprotstva naključij v velikim in malem ublažiti in v blagoslov spremeniti, to je prava, temeljna umetnostna vzgoja, ki nas uči spoznavati in umevati najtajnejši pomen in namen umetnosti.

(Konec prih.)

† Ivan Milavec.

(Dalje.)

Takoj za šenklavškimi orglami je mojster dovršil orgle v novi cerkvi sv. Antona na Viču s 30. registri. Na tihem dovršene, na tihem postavljene, na tihem kolavdirane, besede nisi slišal o njih. Kako sem se zato začudil, ko sem jih šel pred kratkim prav zaradi pričujočega članka preizkušat. Nekako s strahom sem začel češ, kdove ali so dobre ali ne. Pa sem se prepričal, da se na te orgle lahko obrne beseda, da je tista žena najboljša, ki se o njej najmanj sliši: intonacija ne zaostaja za nobeno, kar jih poznam, zdeti se hoče celo, da te orgle v nekaterih registrih vse prekašajo, kar sem jih doslej slišal. Najbolj me je presenetil Dolce 8' v I. manualu. Že nekaj let si želim register, ki bi bil nekako v sredi med mehkim principalom Silbermann — Krischmanovega značaja in med našim registrom „Dolce“. Njegova naloga naj bi bila zlasti koral spremljati, oziroma harmonično silhueto, senco mu dati, to pa tako, da se spremljanje bolj čuti nego sliši. Koral se namreč po moji, pač nemerodajni sodbi pri nas splošno premočno spremlja. Če hoče organist oziroma pevovodja le malo poživiti kako mesto, takoj je principal tukaj, dasi za koral, če se hoče res lepo peti — če je res dobro naštudiran, česar bi si pri nas komaj o katerem koru upal trditi — za koral pravim zadostuje en edini

mehak salicional, kvečjemu še ena mehka flavta zraven ali za poživljenje en mehak dolce 4' (to pa že pri močnejših mestih). Koralu ne sme moči dajati spremljanje, ampak petje samo mora narasti, saj koral je v prvi vrsti petje; v tej stvari imam precej izkušnje, za to lahko rečem: koral je najlepši, če se prav tiho, mehko spremlja, pač pa odločno, jasno, izrazito, pa ne s preveč polnim glasom poje.

Mi le preveč radi načela in počela moderne glasbe prenašamo na koral bodisi glede petja oz. predavanja, bodisi glede spremljanja. Toda tako ravnanje je odločno napačno. Palestrina — „knez glasbe“ — se je z glasbenega stališča svoje dobe korala lotil — in seveda njegova reforma ni uspela.

Moderni glasbi je harmonična podlaga bistvena. Vzemi moderni skladbi harmonijo, pa je morda izgubila svoj značaj, nje notranja vrednost se je zmanjšala v veliki meri; z drugo besedo: harmonični element je v moderni glasbi enakovreden melodičnemu. Koral je pa v bistvu melodija sama na sebi in je res kot taka skozi tisoč let gospodoval v cerkvi, brez vsakršne sence kake harmonije. Zato je čisto lahko umljivo, zakaj imamo radi, če se v moderni glasbi tudi harmonija v primerni moči javlja, umljivo pa tudi, zakaj ni koralu v korist, če harmonija preveč v ospredje stopa. Harmonično ozadje v koralu naj bo redno kakor dih, kakor lahen vetrec, ki ga obletava, kakor najfinejša koprena, ki ga obdaja.

Zato sem si že dolgo časa želel register, ki bi imel nekaj polnosti principala, pa hkrati mehko in voljnosti našega „dolce“, register, ki bi v navadnih razmerah sam zadoščal za spremljanje korala. Zdeti se mi hoče, da je tak register vsaj v kali dosežen v viškem „dolce“; mehak kot dolce, pa veliko krepkejši, volumen kot pri principalu, seveda le kot nekak čudovito mehak principalov odmev.

Pleno teh orgel je veličasten, zlasti moram pohvaliti njegovo voljnost in mehko, ne upal bi si trditi, da so v tem oziru katerekoli meni znane orgle boljše; te izredno zaokrožene, blage a vendar velike moči, tega sijajnega, pa tako milega blišča, se zdi, da niti druga velika in najboljša Milavčeva dela nimajo v toliki meri.

Pnevmatika je pač — kakor izvečine v vsakih velikih orglah kateregakoli mojstra — malo kesna, toda organist se temu v par dneh privadi, da ga nič ne moti, poslušalec pa za to sploh ne ve. In orgle so zaradi poslušalcev tu, ne zaradi organistov. Seveda če bi bilo odgovarjanje popolnoma točno, kar je pa pri pnevmatiki — razen pri najmanjših orglicah izključeno — bi bilo seveda še bolj ugodno.

Kamnik. — I. manual izvrsten, II. manual ni tako dober, bržkone umetniško — čeprav ne po moči — eden najšibkejših Milavčevih. Orgle imajo veliko moči, II. manual tudi, toda nekoliko rezke so v plenu, bodisi da poslušáš cele, bodisi samo II. manual. Pravzaprav je II. manual vzrok te rezkosti. Kritika si misli vzrok v tem, da je v I. manualu kot šestnajstčveljski register burdon 16', pa upa od principala 16' boljšega učinka. Toda že primera z orglami na Brezjah, ki so za tretjino večje in ocenjene

v isti številki „C. Gl.“ (10. štev. 1913) nam pove, da to ne more biti pravi vzrok, saj niti na Brezjah nimamo v I. man. principala 16', ampak tudi samo burdon 16'. Tisto „volno“, ki jo kritika v kamniških orglah pogreša, je postrigel II. manual.

Poglaviten vzrok je manj srečna dispozicija II. manuala. Spominjam se, da se mi je dispozicija doposlala v Klosterneuburg — kdo mi jo je poslal, ne vem več — spominjam se pa, da sem odgovoril — komu, zopet ne vem — da II. manual ni dober in naj se v toliko in toliko izpremeni. Odgovorilo se mi je: tega nikar ne zahtevaj, zakaj potem bo ta in ta žaljen, spoprijazni se ž njo in pusti, da se naredi, kakor je predloženo. — Nimam sploh nič oblasti, da bi branil, niti da bi kaj dopuščal, zaradi mene se vse lahko naredi, to pa rečem, da za orgle to ne bo dobro. Tak je bil v bistvu odgovor, ki sem ga dal. Radoveden sem bil na kritiko. In res: manjkalo je „volne“. Šel sem nalašč sam gledat, ko sem domov prišel, kakšen je II. manual. In sem našel, kar sem naprej vedel: drugi manual je vsled prevelikega števila karakterističnih registrov nekoliko trd, rezek. In ker se v plenu priklaplja I. manualu celo s sub in superoktavo, postanejo cele orgle v plenu rezke. Izločil sem nekaj registrov, ki so v teh orglah nepotrebni — in glej: pleno voljan in mehak svetel kot sicer pri Milavcu. Orgle bi morale najmanj za tretjino večje biti nego so sedaj, da bi vsi sedanji registri II. manuala vanje spadali.

Nekoliko vzrok tej rezkosti, je tudi intonacija nekaterih registrov, ki se je zahtevala nad normalno mero močna. Mojstra sem kregal, da se je udal in intoniral nekatere registre proti svojemu boljšemu spoznanju. Celo to namero sva imela, da greva enkrat na tihem v Kamnik in po nepotrebem v moč gnane registre v intonaciji ublaživa.

Sicer moram pa — da bom objektivno poročal — reči, da je I. manual jako dober, prav tako drugi, v kolikor ni bil že v kali, v dispoziciji pogrešen. Orgle so v plenu močne, mogočne, pač pa vsaj pri prazni cerkvi nekoliko rezke — v polni jih nisem slišal — rezkost teh orgel pa tvori preveliko število močno in ostro rezočih izpremenov II. manuala.

Omara se je povečala in sicer tako srečno, da bi si človek mislil, da je bila na novo narejena.

Orgle na Dobrovi so zelo lepe, tudi kolavdacija se je navsomoč pohvalno izrekla o njih. Slišal sem jih dvakrat, drugič pri polni cerkvi, utis je bil v polni cerkvi še boljši nego v prazni.

Zadnje Milavčevo delo: orgle v Žireh so obrnile nase pozornost raznih umetniških krogov, ne le glasbenikov. V glasbenem oziru, glede intonacije se more izreči edinole beseda pohvale. Mojster sam jih je imel menda za svoje najboljše delo. In v resnici bi ne vedel tudi med Milavčevimi orglami nobenih, da bi se o njih upal trditi: boljše so, nego žirovske. Morebiti katere v kaki posamezni stvari, v celoti ne. Učinek orgel v posameznih registrih in kombinacijah, zlasti pa v blestečem, mogočnem plenu je veličasten. Zato se nič ne čudim, če so na žirovskega

poštenega možakarja, ko jih je prvič slišal, po popoldanski službi božji iz cerkve gredoč — nič se ne čudim pravim — če se je čudno presenečen obrnil in se iz polnega grla na pragu stoječ nehoté glasno v cerkev zasmejäl z veselim krohotom: ho-ho-ho . . . (Konec prih.)

Peta sv. maša po liturgičnih predpisih.

Nekoliko praktičnih nasvetov, kako isto opravljati po liturgičnih predpisih.

Piše Avg. Kos, finančni oficijant in regenschori v Krškem ob Savi.

(Konec.)

Pri izberi skladieb za naše ravnokar obravnavane pete sv. maše bo pač vsak pevovodja ravnal deloma po svojem okusu, deloma po zmožnostih zbora, s katerim razpolaga. Ozira pa se naj na vsak način bolj na kratke skladbe, na takozvane „durchkomponierte Messen“, kjer se mašni tekst nič ne ponavlja, in teh ima naša domača glasbena literatura slovenska dovolj; tudi priloge „Cerkvenega Glasbenika“ nam nudijo prav lepih in cerkve dostojnih skladieb domačih skladateljev. Če se ravno komu zljubi, seže tudi lahko po skladateljih drugih narodnosti, osobito po Nemcih in so skladatelji kakor: Schweitzer, Lipp, Gruber in drugi napisali premnogo vrlo porabnih stvaric. Težko, da bi tukaj kdo prišel v zadrego! Glede izpremenljivih mašnih spevov: (introiti, graduali, sekvence, ofertoriji in komunije) pride v prvi vrsti v poštev koral. Tudi tukaj nudi glasbena literatura veliko in bogato izbiro. Kar se tiče introitov in komunij bo mnogim zadostovala zbirka, ki sta jo izdala gospoda Kimovec in Premrl. Ako pa se koral radi težkoč ne bi mogel izvajati, kar velja zlasti o gradualih, bi priporočäl gg. pevovodjem prav mično zbirčico „introitov“ od L. Hainzla, Zuekmantel, Oest. Schlesien. To bi bile baš za naše „peta sv. maše“ zelo priporočljive stvarice in neka predhodnica koralä. Glede gradualov, traktov in sekvenc smo pa baš mi Slovenci prav dobro preskrbljeni s prilogami našega vrlega „Cerkv. Glasbenika“ in pa z Ant. Foersterjevo zbirko „Gradualia“. Iz novejšega časa je zelo priporočljiv Griesbacherjev „Repertorium chorale“, ki je naravnost nenadomestljiva zbirka. S komponiranjem izpremenljivih mašnih spevov, zlasti introitov in komunij v takozvanem „falso bordone“ načinu se tudi našim gospodom skladateljem odpira obširno novo polje delavnosti.

Po ozuačenih načelih opravljene pete sv. maše bi bile nekoliko manj slovesnega značaja in bi tvorile nekako sredino med navadno sv. mašo, kjer se samo orgla in poje v domačem jeziku, in pa med slovesnim sv. opravilom z asistenco. Ob slovesnih prilikah — takrat pač naj bi stopil ves aparat na plan, kar ga je — koral in figural — zbor in orkester, kjer je to mogoče, da se najsvetejša daritev opravi kar najslavesnejše. Ako bi se gg. pevovodje osobito po deželi in pa pri cerkvah, kjer službuje en sam duhovnik in tudi po naših samostanih držali teh-le sieer nemerodajnih nasvetov, bo brez mnogo truda in navora od strani pevovodja in zbora omogočena prav točna izvršitev liturgičnih predpisov in povsodi, tudi pri najskromnejših

razmerah omogočena povsem liturgično opravljena peta sv. maša, in razvada petih sv. maš v slovenskem jeziku ali bolje rečeno z neliturgičnim jezikom neha sama ob sebi.

Da ne bo preveč teh sv. mašnih opravil, naj se iste skrčijo na najpobtrebnejše! Popolnoma napačno je naziranje, da bi ob vsakem prazniku tudi prvo sv. opravilo moralo biti svečano. Ni treba, dovolj je, če se glavno sv. opravilo opravi slovesno. Če se bo število petih sv. maš na ta način skrčilo, bo pa po drugi strani lažje in v večji meri prišlo do veljave petje v domačem jeziku, bodisi da isto izvaja zbor ali ljudstvo.

Glede črnih petih sv. maš pa mislim, da se iste v celi naši razsežni škofiji opravljajo po liturgičnih predpisih,¹⁾ ker je v največ slučajih pevodnja ali organist sam na koru. Tudi imamo za zборе jako mične skladbe na razpolago, toliko, da pride pri izberi istih vsak na svoj račun. Zlasti pa je tukaj koralni Requiem na mestu. Glede proizvajanja veljajo tudi tukaj že zgoraj navedena načela. Z „introitom“ začeti takoj, da se sv. opravilo ne zavleče in da celebrant pri oltarju ne čaka, ker je vstopua molitev celebrantova kratka, nima namreč nič psalma! Najbolj zavleče Requiem sekvenca Dies irae. O sekvenci velja določilo, da naj se pojó samo one kitice, ki vsebujejo prošnje, druge pa le recitirajo.²⁾ Glede drugih spevov v Requiemu nimam ničesar opomniti. Vsi se lahko izvrše med istim časom, ko jih celebrant pri oltarju izmoli. Samo glede orgljanja bi opomnil, da po rubrikah in tozadevnih določilih ni dovoljeno, da bi se orgle glasile za kaj drugega, kot za spremljevanje petja. Glede „Libera“ speva mi je opomniti, da nahajamo istega v vsch naših koralnih knjigah napisanega s spremljevanjem orgel. Pristavljam pa, da meni bolj ugaja Libera brez orgel. A tu je pač vsakdo prost in lahko naredi, kakor se mu zdi primernejše.

Ta članek je osobito namenjen za gospode pevovodje in organiste na deželi. V mestih, osobito pa v Ljubljani, v Idriji, v Novem mestu, v Celju, v Mariboru, Ptuju i. t. d. so seveda cerkveno-glasbene prilike drugačne. Tukaj imajo gospodje pevovodje na razpolago — aparat³⁾ —, mi reveži na deželi pa imamo seveda popolnoma drugačno stališče in čisto „drugi aparat“, ki nam pomaga opravljati našo službo. Toda gre zato, da ustrezemo cerkvenim določilom in kolikor mogoče tudi glasbeni umetnosti kot taki. Če se bodo hoteli gg. pevovodje ravnati po tehle navodilih, bomo lahko imeli v vsaki, tudi najbolj preprosti hribovski župniji sv. opravilo popolnoma po liturgičnih predpisih.

Sklepam s srčno željo, da obrodi ukaz našega presvetlega knezoškofa v naši razsežni in vzorni škofiji mnogo dobrih sálov, odstrani radikalno vse nedostatke in vpelje vsepovsodi na naših cerkvenih korih vzoren red! Fiat!

¹⁾ Opomba uredništva. Preludiranje pri črnih mašah — enako kot pri drugih petih mašah — kar se še vedno tudi v naši škofiji žal le premnogokrat dogaja, je zoper liturgična določila. Kaj še le, če se pri slovesnem pogrebnem Requiemu po povzdigovanju igra na orglah „Blagor mu“, pri zavživanju pa poje „Jamica tiha“, kar se je faktično dogodilo pred par meseci v neki večji župniji ljubljanske škofije!

²⁾ Tudi zadostuje, če pojemo le 1., 8., 9., 17., 18. in 19. kitico. Nekateri razlagalci trdijo celo, da bi se zoper cerkvena tozadevna določila ne pregrešil, kdor bi pel samo zadnjo, oz prvo in zadnjo kitico.

³⁾ Žal ne vedno. Op. ur.

Dopisi.

Repnje, dne 8. januarja 1915 — Jako hvaležen sem gg. dr. Kimovcu in Ferjančiču, ki sta svojedobno izrckla svoje merodajno mncnje o Kempterjevi pastoralni maši v D-duru. Prvi v 2. številki „Cerkvenega Glasbenika“ l. 1908 pod zaglavjem „Starim — in če treba tudi novim — novomašnikom pa še temu in onemu v album“ s trdimi, a odkritosrčnimi besedami omenjeno mašo kot cerkveno skladbo popolnoma v nič devlje in ogorčeno kliče: „Zato pa s tem škandalom doli! Vun ž njim iz naših cerkva!“ Drugi pa piše v 6. številki „Cerkvenega Glasbenika“ l. 1909 pod naslovom „Še enkrat o petju pri novih sv. mašah“: „Dasi se mi je oni spis (dr. Kimovčev o Kempterjevi maši) dozdeval nekoliko prestrog, vendar sem se v bistvu strinjal ž njim, kajti reči moram, da z ono Kempterjevo mašo se tudi jaz nisem mogel nikdar docela sprijazniti . . . Izvzemši nekaj mest v maši, zdelo se mi je drugo precej prazno, in le čudil sem se, kako morejo biti nekateri tako navdušeni za to skladbo.“

Hvala Bogu, da se je navdušenje za Kempterjevo mašo ravno vsled imenovanih dveh dopisov gg. dr. Kimovca in Ferjančiča ohladilo že po mnogih krajih. Po drugih pa, žal, navzlic tema dvema dopisoma, goreč za Kempterjevo mašo, še vedno menijo, da prazniške police ne bodo teknile vernikom, ako se vsaj o večjih praznikih ne proizvaja na koru Kempterjeva maša.

Ponekodi uprav zato, ker „dolgočasni“ cecilijanci Kempterjevo mašo obsojajo — no, strogi cecilijanci v našo tolažbo obetajo v zadnjem času, da bodo vedno bolj odstranjevali iz svojih skladb nekdanjo cecilijansko dolgočasnost — utihotapijo — da govorim z dr. Kimovcem — to mašo ob gotovih slovesnostih na kor. Kaj jim mar, ako presviti knezoškof ljubljanski v svoji okrožnici o cerkveni glasbi v ljubljanski škofiji z dne 1. februarja 1914 na strani 13 ukazujejo: „Noben organist pa naj ne nosi na kor pesmi, ki imajo skakljajoči, igrajoči ali gugajoči ritem, ker je zoper častitljivost svetega mesta. Istotako naj bodo izključene vse pesmi, ki slone na trivijalnih, pouličnih, fantovskih motivih.“ In med pesmi, ki imajo skakljajoči . . . ritem, ki slonijo na trivijalnih . . . motivih, spada brez dvombe Kempterjeva maša, kakor to zlasti ozir „Kyrie“ izborno dokazuje dr. Kimovec v svojem spisu!

Zato pa je res skrajni čas, da Kempterjeva maša dá prostor mašam naših domačih skladateljev Foersterja, p. Hribarja, dr. Kimovca, Pogačnika, Premrla, p. Sattnerja, Vodopivca . . . in tudi tujih skladateljev, katerih latinske maše se odlikujejo po lepoti, živahnosti, lahkoti. Posebno priporočam dr. Kimovčevo „Missa in honorem ss. Cordis Jesu“ in p. Hugolinovo „Missa Seraphica“ v proučevanje in proizvajanje, ker ti dve maši mogočno in blagodejno učinkujeta tudi na razvajena ušesa.

Ako pa se kje iz važnih vzrokov nikakor ne morejo ločiti od priljubljene Kempterjeve maše, misleč, da je nenadomestljiva, pa bi stavil sledeči posredovalni predlog: Naj bo, jo pa pojte! A nikakor ne v prvotni poskočni obliki, da ne prelomite strogega ukaza prevzvišenega knezoškofa, ki jim tudi v glasbenih zadevah dolgujete točno pokorščino! Temveč v reformirani obliki, t. j. izberite od Kempterjeve maše one dele, ki so res lepi in za cerkev spodobni. Črtajte ono ponavljanje, ki je na mnogih mestih čisto brezpotrebno in samo potrata časa; saj ste vendar, kakor skušnja uči, odločni nasprotniki vsakega, često celo potrebnega zavlačevanja!

Ker pa bi sami pri odbiranju in črtanju težko zadeli pravo, bi bilo prav, da nastopi spet kak strokovnjak na glasbenem polju à la dr. Kimovec s svojim „Rihar renatus“ ter prilagodi Kempterjevo mašo sedanjim cerkvenim predpisom, da bi tako imeli poleg „Rihar renatus“ tudi „Kempter renatus“!

Ako se mi posreči prodreti s tem svojim posredovalnim predlogom, bom s tem večjo vnemo sodeloval z nasveti in dejanjem na pevskem polju; in to ne samo v Repnjah, kjer se mi ravno eno leto nudi ugodna prilika, poslušati in opazovati, kako se vrle šolske sestre liki marljive čebelice ob mojstrskem sviranju č. sestre Hiacinte trudijo, dasi nezatne po številu, ustrezati vsem predpisom dostojnega cerkvenega, bodisi slovenskega bodisi latinskega petja! Tudi ne samo v Vodcah, kamor zahajam

ob nedeljah in praznikih na kor pomagat in kjer se cerkveno petje pod skrbnim vodstvom velečenjene gđc. učiteljice Angele Trost kot organistinje, ki žrtvuje mnogo uric za potrebne pevske vaje, goji z občudovanja vredno temeljitostjo v smislu cerkvenih določil in se dviga na vedno višjo stopinjo popolnosti; ampak tudi drugje, kamor me pač skoro gotovo še letos pokliče božja previdnost zopet delovat za zveščanje svojega bližnjega tudi z lepim, cerkve dostojnim petjem.

Matej Ahačič, kurat v zač. pok.

Iz odbora Cecilijinega društva v Ljubljani.

Odbor je imel redno sejo 18. aprila t. l.

Gosp. Premrl poroča o orglarski šoli, na kar se rešijo nekatere nujne šoske zadeve. Za sklep šole se določi 12. junij.

Namesto prejšnjega društvenega tajnika, č. g. Petra Janca, ki je odšel iz Ljubljane za župnika v Vodice, izvoli odbor č. g. dr. Fr. Kimovca.

Končno vzame odbor na znanje spomenico č. duhovščine trebanjske dekanije, poslano Cecilijinemu društvu v Ljubljani.

Gosp. odborniku Ant. Lavriču se odpošlje na južno bojišče iskren pozdrav.

Organistovske zadeve.

Podporno društvo organistov in pevovodij s sedežem v Ljubljani je izplačalo v zadnjem času dvema članoma podporo v zneskih 30 in 50 K. — Član podpornega org. društva, g. Ivan Nepužlan, bivši organist v Mirni peči pri Novem mestu, se nahaja v srbskem ujetništvu. — Zadnji nabori so pobrali tudi iz naših vrst zopet precejšnje število tovarišev. Celo orglarska šola v Ljubljani je dala cesarju štiri svoje učence.

V vojni službi se nahajajo med drugimi tudi sledeči gg. organisti: Karlo Adamič (Senj), Emil Vidrih (Reka), Josip Bervar (Brod ob Savi), Ivan Ocvirk (Sinj), Fran Cimerman (Rab). Dalje gg.: Ivan Poznič, koralist v Djakovem, izumitelj klavioline Ludovik Bajde, konservatorist Anton Ravnik, izdelovatelj harmonijev Ivan Kacin.

* * *

Pomanjkanje organistov je postalo zelo občutno. Kdor je zmožen orglanja in pevovodstva, pa bi hotel začasno sprejeti kako prazno organistovsko mesto, naj se blagovoli javiti uredništvu „Cerkvenega Glasbenika“.

Pregled cerkvenoglasbenih listov.

Sv. Cecilija. 1915. 3. štv. prinaša sledeče spise: Tradicionalna psalmodija (Fran Ferjančič); O pjevanju vjernika u crkvi (Anton Špoljar); Redovito nadziranje, ugadjanje in popravljanje cerkvenih orgulja (Josip Badić); Crkveno pjevanje u župama sa staroslovenskim liturgičnim jezikom (Fra Ignacije Radić); Josip Bilek (Karlo Gruičić); Dopisi (Djakovo, Zadar, Kutina, Zadar, Dugo selo, Spljet). Glasbena literatura; Razne vesti; Iz hrvatske glasbene prošlosti: Pjesme u čast muke Isusove (Janko Barlé); Musica sacra kod obreda ovogodišnjeg velikog tjedna u zagrebačkoj katedrali (Viktor Novak); Marjanske pjesme (Dr. Ivan Ev. Šarić); Iz Cecilijinog društva. — Glasbena priloga: Himna presv. oltarskom sakramentu (Vinko Žganec); Litanije o presvetom Srcu Isusovu (Rudolf Taclik). — Sv. Cecilija izhaja vsaka dva meseca in stane na leto 5 K, za di-jake 3 K. Upravništvo: Zagreb, Županijska ulica br. 4.

Cyrill. 1915. 3. štv. prinaša sledeče spise: Lisztova „Missa choralis“ (dr. C. Sychra); Pedagogički pregled pevske literature (Doubravka Branbergerová — Černo-chová); O vaticanski psalmodiji (Karel Boček); Graduale parvum in novi predpisi

(dr. Fran Stejskal; Jan Jakub Ryba o cerkveni glasbi (Adolf Cmiral); Directorium chori; Delovanje cirilskega društva; Razna poročila; Pregled časopisov. — V listu samem sta priobčeni tudi dve skladbi: „Impropria“ in „Ecce quomodo moritur“, zložil I. Ev. Zelinka za sopran, alt in bariton. — 4. štv. ima sledečo vsebino: Padlému Čechu (Xaver Dvořák); Predsednikovo poročilo o delovanju cirilskega društva za leto 1914 (Václav Müller); O vatikanski psalmodiji (Karel Boček); Pedagogiški pregled pevske literature (D. Branbergerová — Černochová); Kancionál Franušův (dr. D. Orel); Directorium chori; Sychrova „Velikotedenska meditacija“ (Jan. N. Eoháč); Delovanje cirilsko; Razna poročila; Književnost. — Glasbena priloga pod naslovom „Moliteve za češki narod“ štiri skladbe: 1. Molitev ob vojni (J. C. Sychra), 2. Da pacem Domine, XV. stol. (Uredil Dr. O.), 3. Parce domine (Menegali XVIII. — XIX. stol.), 4. Šetfi, Hospodine, Národa svého (J. C. Sychra). Na koncu je priložena molitev papeža Benedikta XV. za mir. — Cyrill izhaja desetkrat na leto in velja 5 K. Naroča se pri Obecní Jednoty Cyrillski v Pragi 1370 — II.

Musica divina. 1915. 3. štv. Vsebina: Nova dunajska škofijska pesmarica (Fr. Moišl); Spomini na medicéjsko koralno izdajo za veliki teden (Ddr. Otto Drinkwelder); Katoliška cerkvena glasba in svetovna vojska (Ddr. Otto Drinkwelder); Anton Brucknerjeva cerkvenoglasbena dela (Maks Auer); K praksi cerkvenega ljudskega petja (V. Goller); Gojitev petja v šoli (Maks Battke); Književna in druga poročila; Dopisi; etc. Glasbena priloga prinaša Jak. Gallusov 50 psalm „Miserere“ za mešani zbor a capella — 4. štv. Vsebina: Škof dr. Rudolf Hittmair † (Maks Auer); Slikarstvo in umetnost orgljanja (dr. R. Rudolz); Umetnost in religija (Rudolf Moišl); Nemška vojna pesem iz 16. stoletja; Anton Brucknerjeva cerkvenoglasbena dela (Maks Auer); K praksi cerkvenega ljudskega petja (V. Goller); Vodni motorji za orgelske mehove (V. Goller); Ukazi in razglasi; Dopisi; Književna in druga poročila; etc. — Glasbena priloga prinaša Franc Schubertovo „Salve Regina“ za mešani zbor in orgle. — Musica divina izhaja enkrat na mesec in stane celoletno 6 K. — Upravništvo: Dunaj (Wien) I. Karlsplatz 6. (Universal Edition).

Anzeigblatt für Kirchenmusik, Orgelbau und Glockenkunde. 1915. 4. in 5. štv. Vsebina: Ali imajo takozvane „Zwillingsorgeln“ kako prednost? (Emil Heu); Rudolf pl. Weis — Ostbornova Missa „Dona nobis pacem“ (— ru.); Repertorij latinskih maš (dr. H. Bäuerle); Katere koralne maše pojmo (Drinkwelder); Liturgična izobrazba (— x); Razna poročila; Nove skladbe; Inserati. — Anzeigblatt izhaja enkrat na mesec in velja za celo leto K 1.50. Upravništvo: Gradec, Schönaugürtel 41.

Zupanove orgle v Višnji gori, op. 127.

Dispozicija: 1. Principal 8', 2. Bordunček 8', 3. Dolce 8', 4. Gamba 8', 5. Flava 4' komb. iz 2; 6. Vijola 4', komb. iz 4; 7. Dubleta 2²/₃', 2'; 8. Subbas 16', 9. Bordun 8' iz 2. — Ped. zveza, superokt. zveza, 4 zbiralniki.

Omara je jako pusta, brez okraskov in zlata. Prostor na koru ni dobro izkoriščen, razpredelba manj srečna. Igralnik za orglami je čeden, priročen, mere pravilne, klop malo previsoka. Meh pod streho, sape dovolj. Funkcija točna, nič ne zaostaja, nič ne cvili, vse pride; klavijatura še nekoliko ropoče. Intonacija je v obče dobra, pri Gambi velik napredek, Dolce najlepši in najbolje izpeljan spremen. Bordun v najvišji oktavi grči. Egalizacija bi bila lahko boljša. Superoktava se nanaša samo na samostojne spremene, na kombinirane ne.

Orgle imajo seveda od vsake vrste samo en spremen, zato je manjka prehodnih boj, manjka suboktave, ki bi zdatno pokrila dubleto; zategadelj orgle v celoti ne zadovoljijo popolnoma, nimajo finese modernih orgel.

Orgle še niso dobro uglašene, bil sem prezgodaj poklican na kolavdacijo. Materijal je dober, cena 2600 K brez vožnje in brez postavljanja.

P. H. Sattner.

Oglasnik.

Fran Ferjančič: Lavretanske litanije Matere božje za mešani, oziroma tudi eno-, dvo- ali triglasni zbor. V Ljubljani 1915. Založila Katoliška bukvarna. Cena 10 vinarjev. Te za majnik ravno prav došle lavretanske litanije imajo iste dobre lastnosti kot zadnji ocenjene litanije Sv. Jožefa istega skladatelja. Zložene so v preprostem, lahko pevnem stavku, primerne za ljudsko cerkveno petje. Radi jih priporočamo.

Anton Kosi: Vojaške narodne pesmi za šolo in dom. Prvi zvezek. V Ljubljani 1915. Založila Katoliška Bukvarna. Cena 1 K. Za sedanje bojne čase prav primerna zbirka, ki nudi poleg cesarske 25 narodnih vojaških pesmi za dvo- oz. triglasni zbor. Harmonizacija je vobče dobra, semtertje pa bi se dalo še kaj izboljšati. Tiskovni pogrešek je v štev. 6. predzadnja nota v III. glasu, ki mora biti *b*; ravnotako v štev. 19. v zadnjem taktu III. sistema v II. glasu *f*; pri štev. 25. naj v 2. taktu III. sistema odpade razveznik. Zbirko priporočamo. **S. P.**

Razne reči.

Δ Č. g. Peter Janc, ki je bil kot kapelan pri sv. Jakobu v Ljubljani mnogo let marljiv tajnik Cecilijinega društva, je odšel koncem marca t. l. v Vodice za župnika. Obžalujoč izgubo vnetega delavca pri našem Cec. društvu, mu želimo kot župniku prav obilo božjega blagoslova.

Δ G. Rudolf pl. Weis-Ostborn, glasbeni ravnatelj nemškega filharmoničnega društva v Ljubljani, je zložil novo, zelo lepo, povsem moderno latinsko mašo „Dona nobis pacem“. Pričel jo je skladati v Rogatici v Bosni, kjer je kot rezervni častnik ležal v bojni bolnici, dovršil pa jo je, ko je prišel v Ljubljano na dopust. Francišksanski cerkveni zbor v Ljubljani je Weisovo mašo izvajal nekaj kratov z najboljšim uspehom. Maša se nahaja seveda še v rokopisu.

Δ V Škofji Loki je 1. maja nenadoma umrl ondotni učitelj, g. Janko Pianecky. Bil je dober in vešč glasbenik, ki se je zlasti v prejšnjih letih veliko ukvarjal s petjem. Zadnji čas je vodil cerkveno petje v škoftjeloški mestni župni cerkvi mesto v vojaško službo poklicanega rednega organista. N. V. M. P.!

Δ Na ljubljanski orglarski šoli je koncem aprila t. l. učenec III. letnika Matija Nastran napravil zrelostni izpit z dobrim uspehom. Dobil je službo organista v Selcih nad Škofjo Loko.

Δ 28. marca t. l. na cvetno nedeljo popoldne so bile slovesno blagoslovljene nove orgle v župni cerkvi v Št. Vidu nad Ljubljano. Blagoslovil jih je mil. gospod stolni dekan ljubljanski Matija Kolar, preč. g. konz. svetnik P. Hugolin Sattner pa je imel ob tej priliki slovesnosti primeren govor. — Nove orgle je napravil orglarski mojster Anton Dornič iz Radovljice. Orgle so fino, moderno delo. Kolavdacija se bo vršila pozneje enkrat. O priliki blagoslovljenja novih orgel je tamošnji cerkveni mešani zbor lepo zapel več boljših evharističnih in Marijinih pesmi.

Δ Umrla sta znana nemška cerkvena skladatelja: Jakob Quadflieg, šolski ravnatelj v Elberfeldu v Porenju, ki je vžival veliko spoštovanje zlasti kot cerkveno-glasbeni referent in pisatelj, odločni pristaš stare Haberlove strogo cecilijanske smeri; in Fran Schöpf, organist župne cerkve v Bozenu, čigar latinske maše, Te Deumi etc. se pojo tudi pri nas.

Naše priloge.

Današnji redni glasbeni prilogi za št. 5. in 6. „C. Gl.“ — Hochreiterjevemu Requiemu — sta za nameček in praktično uporabo priloženi še dve cerkveni pesmi za vojni čas. Pesmi smo dali natisniti še v nekoliko posebnih odtisih. Dobé se pri upravništvu „C. Gl.“ à 15 vin.

Prihodnja tudi dvojna številka „Cerkvenega Glasbenika“ izide — če Bog da — v juliju.

Današnjemu listu je pridejana 5. in 6. št. prilog in dodatna priloga.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge Stanko Premrl.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani.